

І. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЧИННИКА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Секція 1. Світоглядні, соціально-політичні та історичні аспекти розвитку інформаційного суспільства в Україні

УДК 3.316.4.35

Балуца Тетяна Павлівна
к. політ. н., старший викладач кафедри
філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

JEL classification: D830; I210

Інформатизація освіти розглядається як один з найважливіших засобів реалізації нової державної освітньої парадигми, в рамках якої відбувається перегляд орієнтирів: «з прагматичних вузькоспеціалізованих цілей на придбання фундаментальних міждисциплінарних знань». Пріоритетами нової освітньої парадигми є: фундаментальність, що має на увазі орієнтацію на виявлення глибинних сутнісних підстав і зв'язків між різноманітними процесами навколишнього світу; цілісність, що припускає впровадження в освіту єдиних циклів фундаментальних дисциплін, об'єднаних загальною цільовою функцією і орієнтованих на міждисциплінарні зв'язки; орієнтація на інтереси розвитку особистості. Нова парадигма значно підвищить соціальну значимість освіти завдяки оновленому змістовному, пізнавальному і світоглядному потенціалу його підстав [1, с. 7].

Стверджуючи, що використання інформаційної технології в навчанні «викликало радикальну трансформацію пізнавального процесу», Р. Менгес підкреслює, що «зі зростанням ролі умінь і навичок, пов'язаних з накопиченням, використанням та видозмінами віртуальних і електронних даних, інформаційні технології активно беруть участь у створенні нової освітньої парадигми» [2].

Згідно з його точкою зору, застосування комп'ютера перетворює діяльність викладача і студентів, змінюючи її зміст, операційну структуру, спричиняючи значний вплив на мотиви учасників цієї діяльності, значною мірою перебудовуючи систему взаємовідносин між ними. У цих умовах викладач перестає виступати перед студентами як джерело первинної інформації. Він перетворюється в посередника, який полегшує її отримання [3, с. 6].

При такому підході особистість отримує більше можливостей для самовизначення в своїй інформаційній діяльності, здатна реалізувати вибірковість, критичність і самостійність в процесі навчання, наділити знання індивідуальної значимістю і особистісним змістом. Таким чином, в рамках нової освітньої парадигми застосування інформаційних технологій в навчальній діяльності передбачає розгляд:

- інформаційного середовища з точки зору вільного доступу до інформації за власним вибором і ініціативи суб'єкта;
- інформаційних технологій як засобу створення умов для особистісного зростання учня і стимулювання його до демонстрації своєї неповторності. Це свідчить про якісне зрушення підходів до використання інформаційних технологій в навчанні, в педагогіці США від машинно-орієнтованого (технократичного) до гуманістичного.

Інформаційні технології (ІТ) на сьогоднішній день стають одним з основних пріоритетів у плануванні розвитку вищої освіти, як на Заході, так і в інших частинах світу. На думку Роберта Ширана (Robert Sheeran), ректора університету Сетон-Хол, саме включеність ІТ в навчальний процес виявляється для вступників тим привабливим моментом, на підставі якого вони обирають, в який інститут піти [4, с. 34].

Крім того, ІТ важливі не тільки для успішної конкуренції різних закладів на ринку вищої освіти, але й для успішного функціонування самих ЗВО. Без використання ІТ сьогодні стає неможливим ефективно управляти освітнім процесом. Як зазначає Джон К. Хітт (John C. Hitt), ректор університету Центральної Флориди, «протягом не одного десятка років ми обговорювали зв'язок інформаційних технологій та вищої освіти, але лише сьогодні ми вперше розуміємо, що

технології викликають перспективні зміни, які настільки значні і всепроникні, що стає неможливим або небажаним для вузів відривати свої стратегічні плани, цілі та напрямки діяльності від ініціатив, ресурсів і управління в області ІТ».

Згідно з Хокріджем, існують чотири принципові підстави для впровадження інформаційних технологій в освіту: соціальне, професійне, педагогічне і каталітичне. Соціальна підстава полягає у визнанні ролі, яку технології відіграють сьогодні в суспільстві, необхідність для освіти відображати інтереси суспільства і потреби демістифікувати технології для студентів. Професійна підстава полягає в необхідності підготовки студентів до таких типів професійної діяльності, які вимагають навичок використання технологій. Педагогічна підстава полягає в тому, що технології супроводжують процес навчання, надаючи більш широкі можливості комунікації та більш якісні матеріали, що підсилює викладання традиційних предметів. Нарешті, технології можуть спричиняти каталітичний ефект не тільки на освіту, а й на суспільство в цілому, удосконалюючи виконання, викладання, адміністрування, управління, підвищуючи ефективність, надаючи позитивний вплив на освіту і змінюючи владні відносини між викладачами та студентами.

Пандемія COVID-19 торкнулася більшості країн світу і практично усіх сфер суспільного життя, не стала винятком і система освіти.

У результаті понад 1,5 млрд. учнів по всьому світу (91,3% від загальної кількості учнів) відрізані від своїх шкіл і університетів. Державна влада, керівники закладів освіти, викладачі, а також самі студенти і їх батьки спішно адаптуються до нових умов навчання, освоюючи різні формати віддаленого взаємодії. Ще зовсім недавно фахівці сперечалися про те, як і коли цифрові технології змінять вигляд сучасної освіти, як вони вплинуть на загальні уявлення про навчання і, звичайно, про те, яким буде відгук діючої системи освіти на цифровий виклик [5].

У світлі останніх подій стало очевидно, що відповіді на деякі з поставлених питань можуть бути отримані швидше, ніж того можна було очікувати. Пандемія вже стала каталізатором стрімких змін у цій сфері. Керівники освіти в самих різних куточках Землі майже одночасно виявилися перед складним вибором: спробувати перевести освітні процеси в онлайн-середовище або поставити навчання «на паузу», тимчасово припинивши діяльність установ. Пішовши по першому шляху, країни в більшості випадків стикаються з цілою низкою загальних проблем – відмінностями в доступності каналів зв'язку, недоліком обладнання та програмного забезпечення, дорожнечою телекомунікаційних послуг. У цих умовах уряд і професійні організації, представники ділових кіл об'єднують зусилля для вибудовування освітнього процесу за допомогою всіх доступних засобів, намагаючись буквально «на ходу» знизити градус сформованої серйозної цифрової нерівності.

Таким чином, факти і приклади наведені вище показують можливість і необхідність розширення ІТ як невід'ємного чинника розвитку кваліфікованого, інтелектуального, високопрофесійного і просто здорового суспільства. Інформаційні технології виступають вже не стільки інструментами, що доповнюють систему освіти, але й імперативом встановлення нового порядку знання і його інституціональних структур.

Література

1. Рыбаков Ф. И. *Системы эффективного взаимодействия человека и ЭВМ*. Москва : Радио и связь, 1985. 200 с.
2. Means B. *Evaluating technology's role in state and local education reform*. Paper commissioned by the US Department of Education for a Conference on the Design of Effective Evaluation of the Star Schools Program. Washington DC, 1996.
3. Хроменков Н. А. *Образование. Человеческий фактор. Общественный прогресс*. Москва : Педагогика, 1989. 191 с.
4. Алексеева М. Б., Балан С. Н. *Технология использования систем мультимедиа* : учеб. пособ. для вузов. Санкт-Петербург : ИД «Бизнес-пресса», 2002. 176 с.
5. *COVID-19 Education : From disruption to recovery* / Global Education Coalition. UNESCO : website. URL: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> (access date: 28.04.2021).